

Várszegi Asztrik

Közösségben

Apáti tanítások

BENCÉS KIADÓ
Pannonhalma, 2007

Tartalom

Előszó.....5

1. Prológus

Regulánk – „az élet útja” 11

Az engedelmesség „fegyverzete”.....15

Isten szavának szolgálata

a hétköznapokban.....21

„Szárnyaló szívvel...” 25

A Regula távlatai.....29

Állhatatos megmaradás a közösségben ...33

Hallgasd meg és fogadd be

a „Mester parancsait”!.....37

„Övezzük fel tehát derekunkat...” 39

Néhány gondolat a pontosságról.....43

A szerzetesközösség titka.....47

A szerzetes vakációja 49

2. A szerzetesek fajai

A Regula első fejezete –

lelkiismeretünk ébresztője.....55

A kortárs szerzetesség kritikája.....61

A testvérek tanácsa 65

3. Milyenek kell lennie az apátnak?

Gondolatok az apát szolgálatáról (I).....71

Gondolatok az apát szolgálatáról (II).....75

4. A közösség működése

A közösség tisztségviselői 81

Húsvéti előkészület 85

A mindennapok lelkisége 89

*Krisztus szeretetének semmit
elébe ne tegyenek 91*

Figyelem és tapintat a gyengék iránt.....95

Belső és külső rend: „ordo” 99

5. Az imádság módja

A közös imáról.....105

A közös ima tanúságtétele 107

Az átváltoztatás gesztusai 111

Gondolatok a déli imaóráról.....115

6. Melyek a jó cselekedetek eszközei?

A helyesen értelmezett alázatosság.....119

*„Főpapunk ugyanis nem olyan,
hogy ne tudna együttérezni
gyöngeségeinkkel...” (Zsid 4,15) 125*

A morális ítélet 129

Engedelmesség, alázat és csend.....133

*„Krisztus szeretetéből, csupa
jó szokásból” cselekedni 137*

A keskeny úton.....141

Hallgatás és beszéd.....145

<i>Életre szóló tanítások –</i>	
<i>logionok a Regulában</i>	147
<i>A csend világnapján</i>	151
<i>Közlés és közösség</i>	155
<i>A veszélyes ítélkezés</i>	159
<i>„A szívből törnek elő</i> <i>a gonosz gondolatok...” (Mt 15,19)</i>	163
<i>Az ítélkezés következményeiről</i>	167
<i>Előtted minden kívánságom</i>	173
<i>„Az istenszolgálat idejének jelzéséről”</i>	177
<i>A hallgatás fontossága</i>	181

7. Büntetőkódex

<i>„Hogy egy beteg juh az egész nyáját</i> <i>meg ne fertőzze”</i>	185
<i>„Ha nem javul meg, dorgálják meg</i> <i>nyíltan mindenki előtt”</i>	189
<i>A „büntetőkódex” margójára</i>	193

8. Mit olvassanak a szerzetesek?

<i>„Ott vannak a szentatyák tanításai...”</i>	199
<i>A lectio divina – a „Lélekben olvasás”</i> <i>művészete</i>	203
<i>Gondolatok a keresztvetésről</i>	207

9. Az egyházi év

<i>Advent reménye</i>	211
<i>„A lelki vágyódás örömeivel...”</i> <i>(RB 49,19)</i>	215
<i>„...mindent az apát beleegyezésével</i> <i>tegyenek”</i>	219

<i>„Őrizet alá vettem számat” (RB 6,1) .....</i>	<i>221</i>
<i>Az igazi kérdés nem az, hogymit tesz a szerzetes, hanem hogy ki a szerzetes.....</i>	<i>223</i>
<i>Húsvéti idő.....</i>	<i>225</i>

10. Különleges alkalmak

<i>Veni Sancte idején .....</i>	<i>229</i>
<i>A konvent lelkigyakorlata .....</i>	<i>233</i>
<i>Magyarország az Európai Unió tagja ....</i>	<i>237</i>
 <i>Jegyzetek.....</i>	 <i>240</i>

Előszó

A monostorban a tanító apát egyben a tanító Krisztus helyettese is: ő „az Úr törvényén kívül” – vagyis az evangéliumon és annak szerzetesi olvasatán, a bencés Regulán kívül – mást nem taníthat. A tanítás nem más, mint a régi szöveg kortársi újraolvasása, jelen körülményeink közötti újraértelmezése az adott közösség számára: *relectio*.

A kommentárok története

Apátok sora tanította a bencés közösségeket Szent Benedek Atyánktól napjainkig másfél évezreden át, Regula-magyarázatok egész gyűjteménye született az évszázadok során.¹ Ez utóbbi műfaj virágkorát élte az elmúlt 20. században,² és még ma is jelennek meg kiváló, példát és útmutatást adó Regula-kommentárok.³

A Magyar Bencés Kongregáció általános káptalanja javasolta a különböző házakban élő közösségeknek, hogy az egyes házak előljárói rendszeresen adjanak tanítást közösségük

számára Szent Benedek Regulája alapján. Így Pannonhalmán 2001. május 4-én megkezdődött és ma is tart az apáti tanítások sorozata. Csütörtök estéenként, amikor a közösség legnagyobb része általában együtt van, a szerzetesek a vacsora befejeztével meghallgatják a főapát rövid szövegmagyarázatát Szent Benedek Atyánk Regulája alapján. A kötetben olvasható tanítások 2001 és 2007 között születtek.

A válogatásról

A bencés közösség ősi hagyománya szerint a Regulát évente háromszor olvassák a közösségben. Ez a gyakorlat arra az ősi szokásra nyúlik vissza, hogy a monostorba lépőnek az újoncidő egy éve alatt háromszor: két hónap, hat hónap, majd újabb négy hónap után felolvassák a Regula teljes szövegét, „hogy tudja, mire lép be” (RB 58,29). A Regula hetvenhárom fejezetből áll. Ezek nem mindegyikét magyarázzuk, bizonyos időhöz kötött részeket (például a zsoltárok beosztását) csupán átfogó kommentárok értelmezik, de tartalom szerint lehet csoportosítani az egyes fejezeteket: a Prológus bevezető rész, mintegy nyitány, amelyben a szerzetesélet indítékának minden motívuma szóba kerül; megtalálhatók a közösség szerkezetére (apát és közösség), továbbá az imádság módjára vonatkozó rendelkezések (lelkiségi rész),

valamint fegyelmi rendelkezések (büntetőkódex). Szent Benedek a közösségi élet minden megnyilvánulásáról körültekintően rendelkezik, hogy Isten házában békesség legyen. Ezek a fejezetek inkább gyakorlati, semmint logikai sorrendet követnek. Válogatásunkban olyan szövegmagyarázatokat adunk közre, amelyek a bencés lelkiség hangsúlyos részeit érintik, illetve a lelkiség mindennapi megvalósítására buzdítanak. Az olvasó ne kereszen kötetünkben fejezetről fejezetre haladó, rendszeres Regula-magyarázatot, hanem inkább egy-egy hangsúly köré csoportosuló gondolatokat, értelmezést, bátorítást.⁴

Várszegi Asztrik

„Szárnyaló szívvel...”

...szárnyaló szívvel és a szeretet elmondhatatlan édességével sietünk előre az Isten parancsainak útján. (RB Prol 49)

A Regula Prológusában szerepel e csodálatos megfogalmazás. „Dilatato corde, inenarrabili dilectionis dulcedine curritur via mandatorum Dei” – szép a mi nyelvünkön, de szinte ízesebb latinul ez a mondat.

A látomás, amelyet Benedek szinte élénk lát, hogy mi is lássuk: Isten tágassága, távlata, ugyanakkor közelsége, örömünk és boldogságunk, ez az a mélyről fakadó indíték, amely a „szárnyaló szív” motorja. Mi, szerzetesek is boldogságkereső emberek vagyunk.

A Chevetogne Csoport,⁶ amely márciusban Pannonhalmán és Tihanyban tartotta ülését, október elején Pragliában folytatva munkáját megbeszéléseinek „A boldogságkeresés útján” címet adta. Filozófus, szociológus, teológus szerzetesek beszéltek modern világnak erről az égető problémájáról, amely-

ről vitatkozunk, amelyet reklámozunk, mert hiánycikk, s legtöbbször mégsem tudjuk, mi-
ben is áll az a boldogság, amely igazán boldog-
gá tehetne bennünket.

A manapság mindenütt jelen levő reklám-
képeken sugárzó arcú fiatalok mosolyognak,
lebegnek egy virtuális világban anélkül, hogy
a föld, a gravitáció kötné őket. Anyagiakhoz,
portékákhoz társítják a boldogságot, ezt kí-
nálják a cégek ebben a hamis világban. Tár-
gyiasítva szuggerálják: ha megveszed ezt az
árucikket, boldog leszel. A biblikus szótárt ki-
sajátítva gyártják reklámszövegeiket: prospek-
tusaikban a Renault autó *teremtőjét*, nem pe-
dig konstruktőrét ajánlják: „il creatore del
automobile.” Az ékszer, a nyaklánc csak a ke-
reszttel együtt adható el, tehát így árulják.
Ennek a jelnek azonban semmi köze Jézus
keresztjéhez.

Az ember transzcendens utáni vágyát
használják ki. Alkalmas szavakat kölcsönöz-
ve hatnak tudattalanjára.

Magunkra gondoltunk, a mi emberi vágya-
inkra, és azt mondtuk: az üdvösség szinoni-
mái – boldogság, öröm. Mi, szerzetesek is ezt
keressük. Szem nem látta, fül nem hallotta,
emberi szívbe fel nem hatolt, amit Isten az
őt keresőknek és szeretőknek ajándékoz. Egy
folyamatosan teljesebbé váló öröm és boldog-
ság indíttatásával indulunk. Az első szeretet
tüzeivel.

Ha az üdvösség öröme van szívemben, akkor keresztény helyemen vagyok. Piaci nyelven: konkurenciaképes vagyok.

Nagy a kísértés, hogy boldogságunkat a monostort körülvevő világ kínálatából merítsük. A keresztényeknek, a szerzeteseknek ismerniük kell, hogy mi lakik az emberi szívben, Isten és a lélek mélységeit kutatva csak tiszta forrásból meríthetnek, különben életük hitelét veszíti.

Olyan világban élünk, amelyben számos dolog előállítható, megvehető. Az emberek valós világot keresnek, nem virtuálisat, és ebben eligazítani, Isten útjára vezetni csak akkor tudunk másokat, ha ismerjük a mélység és a magasság lehetőségeit. Az ember mindig olyan világot keres, amely emberi, amely élhető, ahol élnek az értékek, ahol a szertettről nem beszélnek, hanem megcselekszik, ahol a remény nem holt betű, hanem éltet. Ahol a hit Istenbe vetett és megtartó erejű. Tegyük mérlegre vágyainkat, elvárásainkat, keressük az örömnnek azt a forrását, amely megfiatalítja szívünket.

Idős és fiatal ne feledje a zoltáros szavát: „introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat iuventutem meam.” Bemegyek az Úr oltárához, Istenhez, aki megvidámítja ifjúságot. Ezt az örömteli fiatalságot kívánom mindannyiunknak.

Jegyzetek

- 1 *Erbe und Auftrag* (Thema – Benediktusregel), Erzabtei Beuron, 83, 1/07.
- 2 Ildefons HERWEGEN (1944), Anselmi LENTINI (1947), Basilius STEIDLE (1952), García M. COLOMBÁS (1954 és 1979), Adalbert de VOGÜÉ (1961), Georg HOLZHERR (1980), Terrence KARDONG (1996).
- 3 Michaela PUZICHA, *Kommentar zur Benediktusregel*, bev. Christian SCHÜTZ, Salzburger Aebtekonferenz, EOS, Erzabtei St. Ottilien, 2002.
- 4 A Regula szövegét a következő kiadás alapján idézem: *Szent Benedek Regulája*, ford. SÖVEGES Dávid, Pannonhalma, Bencés Kiadó, 2005.
- 6 Chevetogne Csoport: monasztikus szerzetesközösségek (bencések, ciszterciék és trappisták) apátjainak csoportja, amely az ortodox kolostorokkal ápoltságok elmélyítésére, továbbá a szerzetesélet és a modern élet értékeinek kölcsönös tolmácsolására jött létre 1992-ben Rómában. Alapítója Michel van Parys chevetogne-i em. apát.